

Πολιτισμός II

Θεματική Ενότητα 2:
Δημοκρατία της Βαϊμάρης

Επικ. καθηγητές Ελένη Γεωργοπούλου και Γιάννης Πάγκαλος
Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

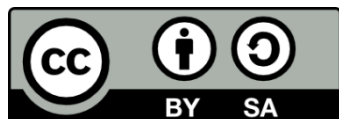

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δημοκρατία της Βαϊμάρης

Θεματική Ενότητα 2

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Ιστορικά στοιχεία (9 γενική επισκόπηση, 10-11 περιοδολόγηση, 12-16 χρόνια της κρίσης, 17-20 Χρυσή Δεκαετία του '20, 21-24 Αποσύνθεση της Δημοκρατίας, 25-26 Αιτίες του τέλους της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης)
 - Κινηματογράφος.....27-35
 - Θέατρο.....36-40
 - Bauhaus.....41-48
 - Σχολή της Φρανκφούρτης.....49-56
 - Λογοτεχνία.....57-70
 - Επιστήμη-Τεχνολογία-Διανόηση.....71-77
 - Βιβλιογραφικές αναφορές.....78-81

Σκοποί ενότητας

Στόχος του εξάωρου σεμιναρίου είναι:

- a) Να παρουσιαστεί το ιστορικό υπόβαθρο της θεματικής ενότητας «Δημοκρατία της Βαϊμάρης» και να δοθεί μια επισκόπηση των κυριότερων πολιτικών γεγονότων αυτής της ταραγμένης εποχής (στις τρεις διακριτές φάσεις της).
- b) Να καταδειχτούν οι σημαντικότερες από τις καθοριστικές εξελίξεις στους τομείς του πολιτισμού, της λογοτεχνίας και της επιστήμης που συντελέστηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ενότητα Ι

Ιστορικά στοιχεία

Γερμανικό Ράιχ Δημοκρατία της Βαϊμάρης 1919–1933

- Σημαία 1919–1933

- Θυρεός του Ράιχ 1919–1935

Γενική επισκόπηση

- Γερμανική Αυτοκρατορία (Kaiserreich) ↔ Γερμανικό Ράιχ
- **Σύνταγμα** Σύνταγμα του Γερμανικού Ράιχ της 11. Αυγούστου 1919
- **Επίσημη γλώσσα** Γερμανική
- **Πρωτεύουσα** Βερολίνο
- **Πολίτευμα** προεδρική-κοινοβουλευτική Δημοκρατία
- **Πρόεδροι του Ράιχ**
 - 1919 έως 1925 Friedrich Ebert
 - 1925 έως 1934 Paul von Hindenburg
- **Έκταση** 468.787 km²
- **Πληθυσμός** 62.411.000 κάτοικοι
- **Ίδρυση του Γερμανικού Εθνικού Κράτους** 18 Ιανουαρίου 1871
- **Εθνικός ύμνος** Deutschlandlied
- **Εθνική εορτή** 11. Αυγούστου (υπογραφή του δημοκρατικού συντάγματος)
- **Νόμισμα** 1 Reichsmark (Μάρκο) = 100 Reichspfennig

Περιοδολόγηση

3 περίοδοι

- **1919-1923:** Χρόνια της κρίσης (φασιστικά παραστρατιωτικά τάγματα/εργατικές εξεγέρσεις, 1920 πραξικόπημα του Kapp, 1923 κατάληψη της Ρουρ/μάχη για τη Ρουρ, ως συνέπεια υπερπληθωρισμός, 1923: πραξικόπημα των Hitler- Ludendorff στο Μόναχο)
- **1923- 1929:** «Η Χρυσή Δεκαετία του '20» (Ο Gustav Stresemann καθιερώνει το Μάρκο, σχετική οικονομική σταθερότητα, ανάπτυξη, νυχτερινή ζωή, καμπαρέ, θέατρα κλπ.)
- **1929-1933:** Παγκόσμια οικονομική κρίση και άνοδος του εθνικοσοσιαλισμού (φόροι, ανεργία, περικοπές μισθών-σοβαρές κυβερνητικές κρίσεις, στρατιωτικές οργανώσεις του NSDAP=ναζιστικό κόμμα (SA) και του KPD=κομμουνιστικό κόμμα (Roter Frontkämpferbund) μάχονται στους δρόμους, στις 30 Ιανουαρίου 1933 ο Hitler χρίζεται Καγκελάριος του Ράιχ= Τέλος της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης)

Περιοδολόγηση Σύνδεσμοι

<http://www.bpb.de/izpb/55944/weimarer-republik>

1. <http://www.bpb.de/izpb/55958/kampf-um-die-republik-1919-1923>
2. <http://www.bpb.de/izpb/55964/zwischenfestigung-und-gefaehrdung-1924-1929>
3. <http://www.bpb.de/izpb/55973/zerstoerung-der-demokratie-1930-1933>

Χρόνια της κρίσης

Διαφήμιση
στρατολόγησης σε
παραστρατιωτικό τάγμα
του 1918

Αυτή η εικόνα διατίθεται στην ψηφιακή
ID [cph.3g11607](https://www.loc.gov/ead/npw/npw3g11607/) στο Τμήμα εντύπων και
φωτογραφιών της [Library of
Congress](https://www.loc.gov/) των ΗΠΑ.

https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:WWIp_oster9.jpg

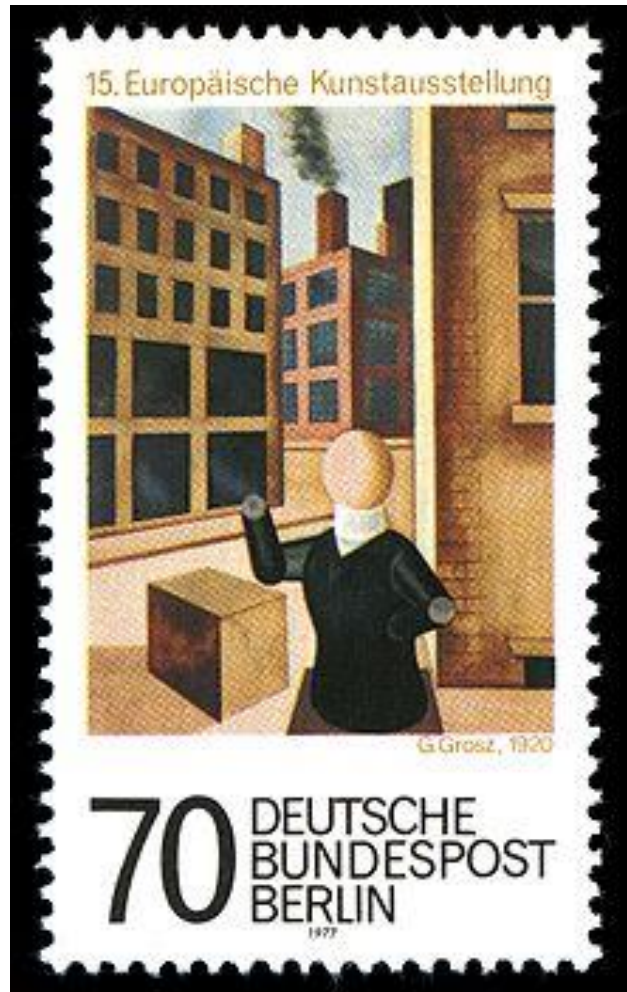

Franz Kafka, *Στην αποικία των τιμωρημένων (In der Strafkolonie)*, 1919

»Es ist ein eigentümlicher Apparat«, sagte der Offizier zu dem Forschungsreisenden und überblickte mit einem gewissermaßen bewundernden Blick den ihm doch wohlbekannten Apparat. Der Reisende schien nur aus Höflichkeit der Einladung des Kommandanten gefolgt zu sein, der ihn aufgefordert hatte, der Exekution eines Soldaten beizuwohnen, der wegen Ungehorsam und Beleidigung des Vorgesetzten verurteilt worden war. Das Interesse für diese Exekution war wohl auch in der Strafkolonie nicht sehr groß. Wenigstens war hier in dem tiefen, sandigen, von kahlen Abhängen ringsum abgeschlossenen kleinen Tal außer dem Offizier und dem Reisenden nur der Verurteilte, ein stumpfsinniger breitmäuliger Mensch mit verwahrlostem Haar und Gesicht, und ein Soldat zugegen, der die schwere Kette hielt, in welche die kleinen Ketten ausliefen, mit denen der Verurteilte an den Fuß- und Handknöcheln sowie am Hals gefesselt war und die auch untereinander durch Verbindungsketten zusammenhingen. Ubrigens sah der Verurteilte so hündisch ergeben aus, daß es den Anschein hatte, als könnte man ihn frei auf den Abhängen herumlaufen lassen und müsse bei Beginn der Exekution nur pfeifen, damit er käme.

George Grosz

George Grosz

Γραμματόσημο του τέλους της δεκαετίας του 1970 που απεικονίζει το έργο του George Grosz «Χωρίς τίτλο» (1920)

[https://de.wikipedia.org/wiki/George_Grosz#/media/File:Stamps_of_Germany_\(Berlin\)_1977,_MiNr_551.jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/George_Grosz#/media/File:Stamps_of_Germany_(Berlin)_1977,_MiNr_551.jpg)

Πληθωρισμός 1923

Γυναίκα καίει χαρτονομίσματα (1923)

(c) Friedrich-Ebert-Stiftung

http://www.schwarzerdruide.de/cms/images/stories/geister/frau_verbrennt_geld_1923_cfriedrich-ebert-stiftung.jpg

Χαρτονόμισμα των 100 τρισεκατμμυρίων του 1924

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/100_Billionen_Mark_1924-02-15.jpg/800px-100_Billionen_Mark_1924-02-15.jpg

Thomas Mann:

Unordnung und frühes Leid

- Sie denkt an die Eier, die heute unbedingt eingekauft werden müssen, und spricht davon: von den Sechstausend-Mark-Eiern, die nur an diesem Wochentage von einem bestimmten Geschäft, eine Viertelstunde von hier, in bestimmter Anzahl abgegeben werden, und zu deren Entgegennahme sich die Kinder unmittelbar nach Tische vor allem anderen aufmachen müssen. [...]. Denn das Geschäft gibt nur fünf Eier pro Woche an einen und denselben Hausstand ab, und darum werden die jungen Leute einzeln, nacheinander und unter verschiedenen angenommenen Namen den Laden betreten, um zwanzig Eier im ganzen für die Villa Cornelius zu erringen [...].

Η «Χρυσή δεκαετία του '20»

Otto Dix, *Großstadt* [Μεγαλούπολη] 1927/8
Erich Lessing / Art Resource, NY / Dix, Otto (1891-1969) © ARS, NY
Kunstmuseum Stuttgart, Stuttgart
<https://www.artsy.net/artwork/otto-dix-grossstadt-metropolis>

Klaus Mann, Die „Jazz-Infektion“ («η μόλυνση της τζαζ»)

Millionen von unterernährten, korrumpierten, verzweifelt geilen, wütend vergnügungssüchtigen Männern und Frauen torkeln und taumeln dahin im Jazz-Delirium. Der Tanz wird zur Manie, zur idée fixe, zum Kult. Die Börse hüpfet, die Minister wackeln, der Reichstag vollführt Kapriolen. Kriegskrüppel und Kriegsgewinnler, Filmstars und Prostituierte, pensionierte Monarchen und pensionierte Studienräte – alles wirft die Glieder in grausiger Euphorie. Die Dichter winden sich in seherischen Konvulsionen; die „Girls“ der neuen Revuetheater schütteln animiert das Hinterteil. Man tanzt Foxtrott, Shimmy, Tango, den altertümlichen Walzer und den schicken Veitstanz. Man tanzt Hunger und Hysterie, Angst und Gier, Panik und Entsetzen. ... Ein geschlagenes, verarmtes, demoralisiertes Volk sucht Vergessen im Tanz. Aus der Mode wird die Obsession; das Fieber greift um sich, unbezähmbar, wie gewisse Epidemien und mystische Zwangsvorstellungen des Mittelalters. Die Symptome der Jazz-Infektion, die Zeichen der hüpfenden Sucht lassen sich im ganzen Land bemerken; am gefährlichsten betroffen aber ist das schlagende Herz des Reiches, die Hauptstadt.

Friedrichstraße

Βερολίνο, Friedrichstraße, 1927 (zeit.de)

© Hulton Archive/Getty Images

<http://images.zeit.de/kultur/literatur/2011-08/berlin-1927/berlin-1927-540x304.jpg>

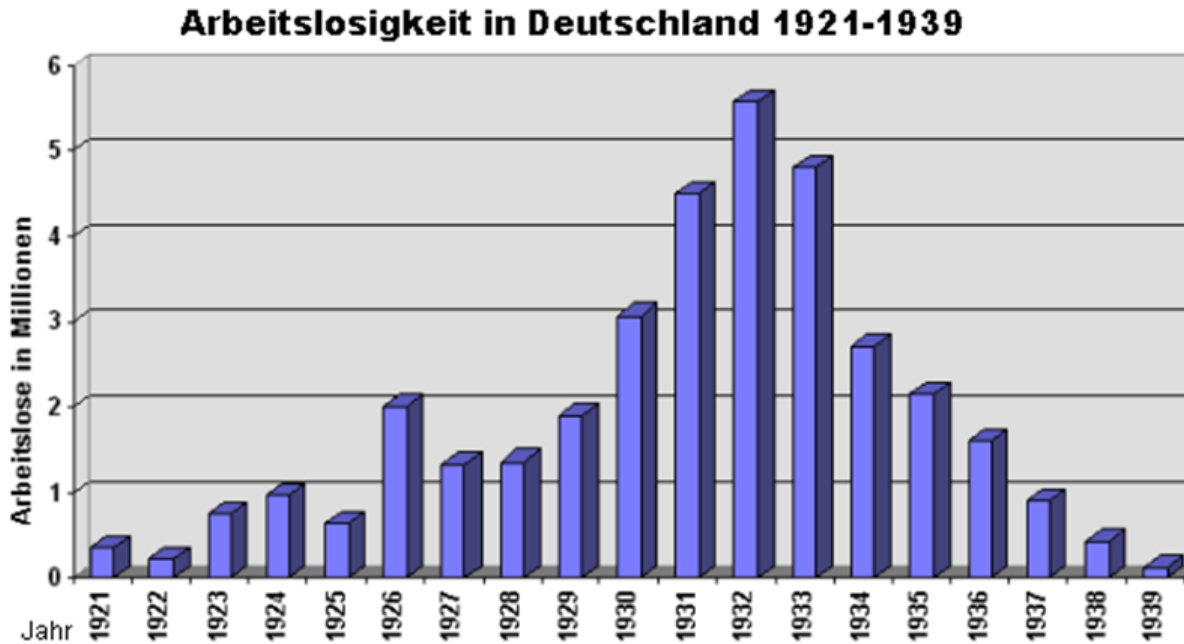

Emil und die Detektive- “Großstadterfahrung”(«η μεγαλούπολη»)

„Diese Autos! Sie drängten sich hastig an der Straßenbahn vorbei; hupten, quiekten, steckten rote Zeiger links und rechts heraus, bogen um die Ecke; andere Autos schoben sich nach. So ein Krach! Und die vielen Menschen auf den Fußsteigen! Und von allen Seiten Straßenbahnen, Fuhrwerke, zweistöckige Autobusse! Zeitungsverkäufer an allen Ecken. Wunderbare Schaufenster mit Blumen, Früchten, Büchern, goldenen Uhren, Kleidern und seidener Wäsche. Und hohe, hohe Häuser. Das war also Berlin“

Εξέλιξη της ανεργίας στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης

Πηγή: Deflation sollte unser Trauma sein.

Stefan Riße 07.12.2011

<http://redaktion.boerse-go.de/cms/gallery/0000040255.jpg>

Κατάρρευση του χρηματιστηρίου wall street 1929

Μαύρη Πέμπτη

Ανθρώπινο ποτάμι στη
Wall Street λίγο μετά
την κατάρρευση του
χρηματιστηρίου

- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e1/Crowd_out_side_nyse.jpg

Παγκόσμια οικονομική κρίση 1929

Απελπισμένος
άνθρωπος σε
αναζήτηση εργασίας
απαθανατίζεται από τον
φωτογράφο Walter
Ballhause (1911 – 1991)

<http://www.bbk-bergischland.de/bada/bilderbr/ballh2.jpg>

Το νόημα του χιτλερικού χαιρετισμού

"John Heartfield (1932).
Der Sinn des
Hitlergrusses: Kleiner
Mann bittet um große
Gaben. Motto: Millionen
Stehen Hinter Mir!,"
[Το νόημα του χιτλερικού
χαιρετισμού: μικρός
άνδρας ζητά μεγάλες
δωρεές. Μότο:
εκατομμύρια βρίσκονται
πίσω μου]

Φωτογραφία τίτλου στην Arbeiter Illustrierten
Zeitung (AIZ) Nr. 42 (1932)

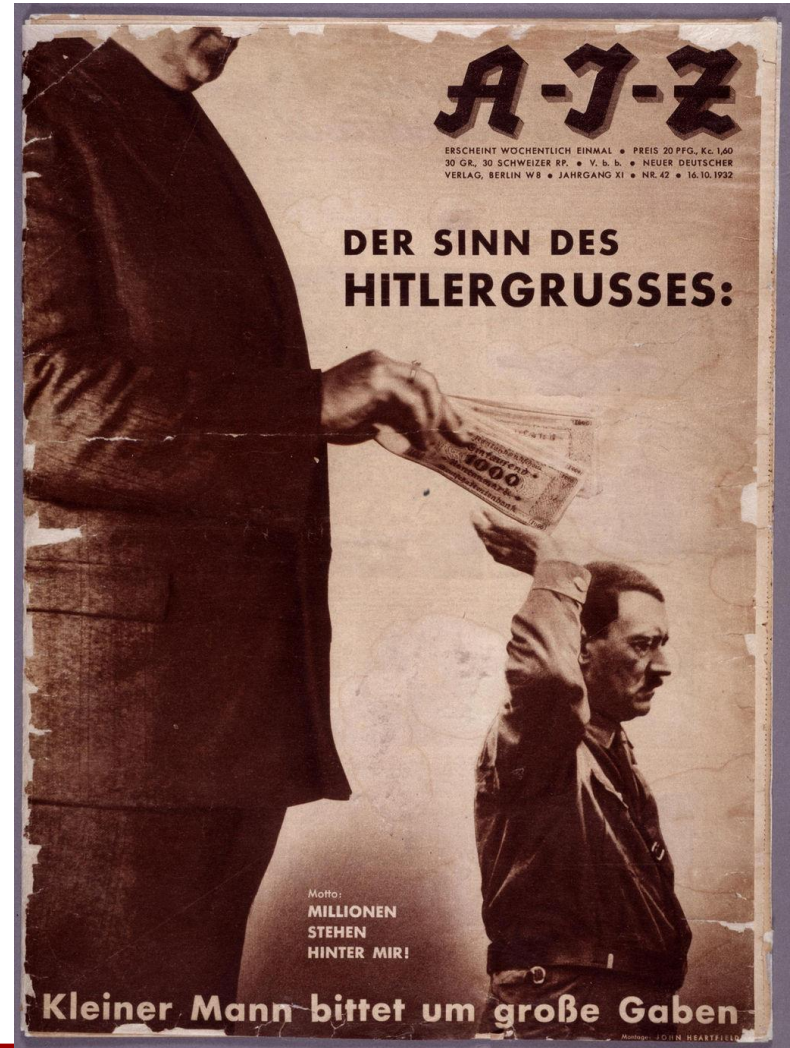
Βερολίνο, 16 Οκτωβρίου 1932

47 x 31,4 cm

© Deutsches Historisches Museum, Berlin

Inv.-Nr.: Do 57/27.6

<https://www.dhm.de/fileadmin/medien/lemo/images/d2z02541.jpg>

Πολιτισμός II

Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Αιτίες του τέλους της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης I

- **Αντιδημοκρατικές τάσεις** Έλλειψη δημοκρατικής παράδοσης
Δημοκρατία επιβεβλημένη από τους ξένους
Αντιδημοκρατική ηγεσία (διοίκηση, στρατός, Δικαιοσύνη)
Φόβος του κομμουνισμού
Όροι της Συνθήκης των Βερσαλλιών
- **Διάσπαση του εργατικού κινήματος**
Διαμάχες στους κόλπους του
Υποτίμηση του εθνικοσοσιαλιστικού κινδύνου
- **Δομική αδυναμία του πολιτικού συστήματος /της κυβέρνησης**
Σύνταγμα με ασαφείς αρχές
Αδυναμία του κοινοβουλίου
Απλή αναλογική
Η πολιτική των εκτακτων νόμων ακυρώνει το κοινοβούλιο
Η εξουσία του Προέδρου του Ράιχ

Αιτίες του τέλους της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης II

- **Συνθήκη των Βερσαλλιών**
Αποτυχημένη πολιτική αναθεώρησης
Εκστρατεία δυσφήμισης του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος (NSDAP)
Αποζημιώσεις
- **Οικονομική κρίση**
Παγκόσμια οικονομική κρίση
Ανεργία
Επιβαρυμένα ασφαλιστικά συστήματα
Κοινωνικός υποβιβασμός
- **NSDAP (εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα)**
Υποτίμησή του
Μαζική προπαγάνδα του NSDAP

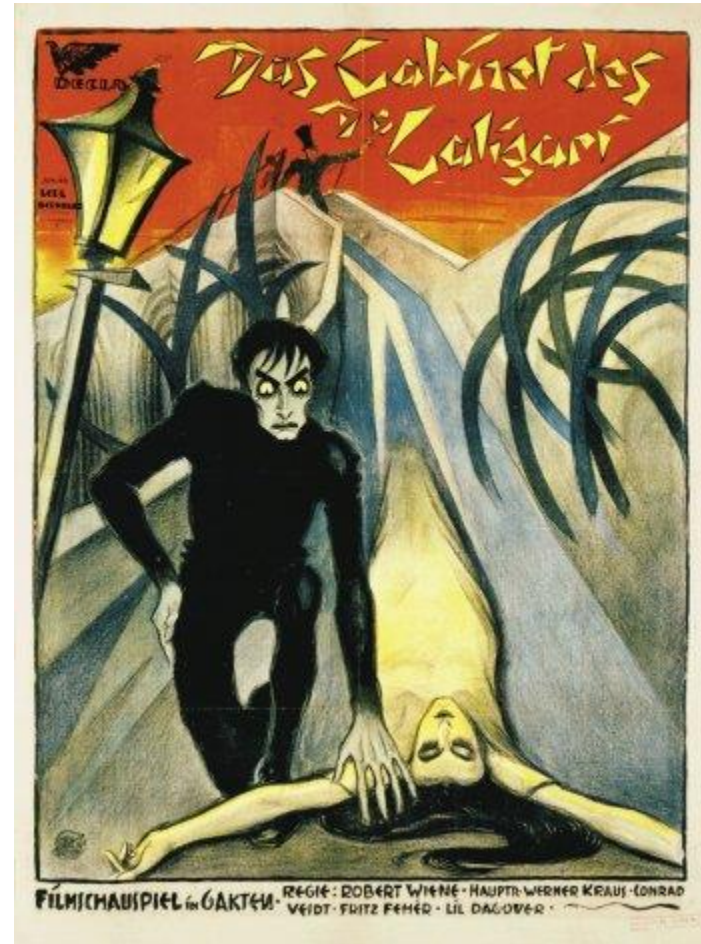
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος II

Κινηματογράφος

Το εργαστήρι του δόκτορος Καλιγκάρι

- Das Cabinet des Dr. Caligari (αφίσα)
1921
- <http://blackholereviews.blogspot.fr/2012/05/cabinet-of-dr-caligari-1920-fundamental.html>
- Atelier Ledl
Bernhard

Κινηματογράφος της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης: μια επισκόπηση

- Η δεύτερη σε μέγεθος κινηματογραφική βιομηχανία μετά το Χόλυγουντ, ο τρίτος σε μέγεθος βιομηχανικός κλάδος στη Γερμανία (200-500 ταινίες το χρόνο, 20 δισεκατομμύρια Μάρκα επενδύσεις, 20000 εργαζόμενοι)
- 1921= 418 κινηματογράφοι μόνο στο Βερολίνο, 1928= 60 εκατομμύρια θεατές στο Βερολίνο, 350 εκατομμύρια σε όλη τη Γερμανία, 1919: 500 ταινίες και πάνω από 200 εταιρίες παραγωγής, 3.000 αίθουσες
- UFA> η μεγαλύτερη γερμανική εταιρία παραγωγής, 1919=2500 συνεργάτες [από το 1927 περνά στα χέρια του αντιδραστικού ομίλου MME Hugenberg].

Κινηματογραφικά είδη στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης 1

- Αστυνομικές σειρές και ταινίες περιπέτειας (ηθοποιός Harry Piel), και τα μελοδράματα πολύ δημοφιλή [πρώτη γερμανική ταινία μετά τον πόλεμο: Ernst Lubitsch *Madame Dubarry* 1919]
- Ταινίες «ηθών και διαφώτισης» (Sitten-und Aufklärungsfilme) (*Hyänen der Lust, das Gift im Weib* κλπ) >Richard Oswald: *Anders als die Anderen* (ομοφυλοφιλία), *Es werde Licht!* (αφροδίσια νοσήματα), *Sündige Mütter, Die Prostitution*
- Εκπαιδευτικές και πολιτιστικές ταινίες (Lehr-und Kulturfilme) (προβάλλονταν πριν από τις κυρίως ταινίες)
- Εξπρεσιονιστικές ταινίες (***Das Kabinett des Dr. Caligari*** Robert Wiene> Φεβρ.1920)

Κινηματογραφικά είδη στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης 2

- Προλεταριακές ταινίες/ Νέα Αντικειμενικότητα (Neue Sachlichkeit) (π.χ. G.W. Pabst *freudlose Gasse*, *Kameradschaft*, Brecht ***Kuhle Wampe***)
- «Ταινία δωματίου» (Kammerspielfilm) (π.χ. Carl Mayer/ Lupu Pick, *Scherben* 1921)
- Ταινίες δρόμου (π.χ. Karl Grune, *Die Strasse* 1923)
- Ιστορικές-εθνικές ταινίες (π.χ. η σειρά *Fridericus Rex*)
- Ταινίες βουνού (Bergfilm) (Arnold Fanck και Leni Riefenstahl)
- Κινηματογραφικές διασκευές λογοτεχνικών και θεατρικών έργων
- ***Metropolis*** 1925/26 του Fritz Lang
- ***Der blaue Engel (ο γαλάζιος άγγελος)*** 1930 (ομιλούσα), Joseph von Sternberg

Το εργαστήρι του δόκτορος Καλιγκάρι

Das Cabinet des Dr. Caligari (1920)
Cinematography by Willy Hameister

<http://movieretrospect.blogspot.com/2012/08/development-of-cinema-aesthetic.html>

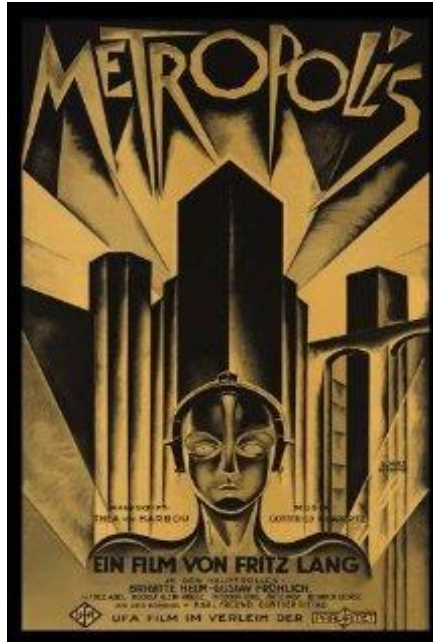

Οι Werner Krauss και Conrad Veidt
στο *Εργαστήρι του δόκτορος
Καλιγκάρι*, σκηνοθετημένο από τον
Robert Wiene, 1920

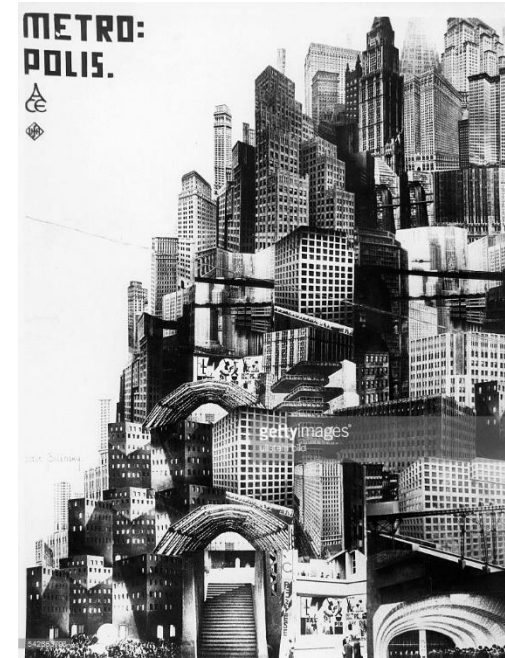
<http://theredlist.com/media/.cache/upload/2013/09/12/1468679918-1378996064-5231cf605a21c-001-the-cabinet-of-dr-caligari.jpg>

Metropolis 1

Το *Metropolis* είναι μια μνημειώδης βωβή ταινία του Γερμανικού Εξπρεσιονισμού, η οποία σκηνοθετήθηκε από τον Fritz Lang κατά την περίοδο 1925-1926. Απεικονίζει μια φουτουριστική μεγαλούπολη με έντονη τάξικη διάρθρωση. Προκειται για την πρώτη ταινία επιστημονικής φαντασίας με «κανονική» διάρκεια, μία από τις ακριβότερες ταινίες εκείνης της εποχής και θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα έργα στην ιστορία του κινηματογράφου. Επίσημη αφίσα

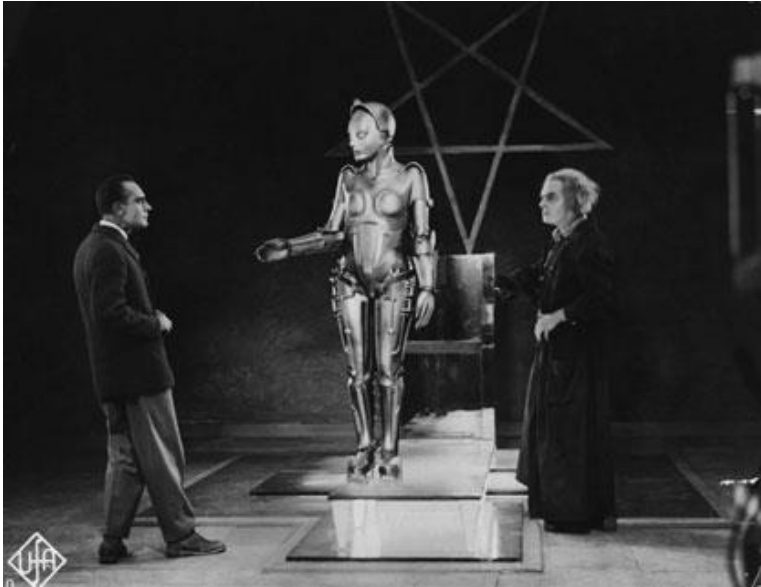

Movie posters and movie announcements French movie poster of 'Metropolis' (directed by Fritz Lang) - 1928
Vintage property of ullstein bild
Credit: ullstein bild

http://cache1.asset-cache.net/gc/542363793-movie-posters-and-movie-announcements-french-gettyimages.jpg?v=1&c=IWSAsset&k=2&d=X7WJLa88Cw_eo9HktRLaNXq3mLGioB9luuA6vr2kXpONLFGkF8L%2fXi_dz%2fTwT6qROU8ERS1CEG7qlv7vAnuknSA%3d%3d

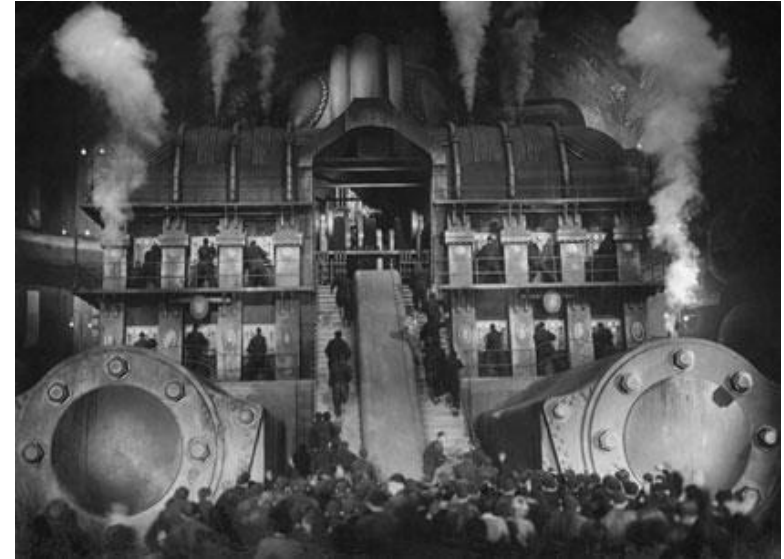

Metropolis 2

**GALERIE PHOTO - METROPOLIS
DE FRITZ LANG**

<http://www.dvdclassik.com/images/si/ze/120x120/galleries/film-metropolis23.jpg>

<http://www.dvdclassik.com/upload/images/galleries/film-metropolis22.jpg>

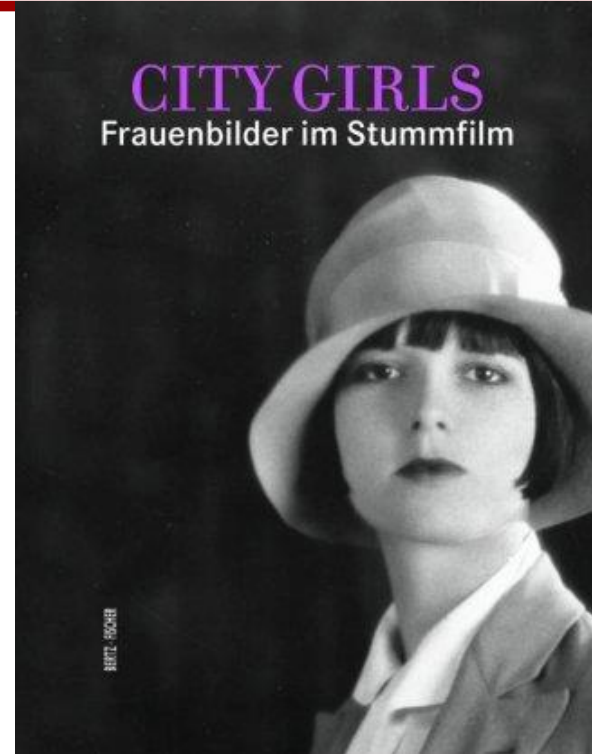

Εικόνες γυναικών στον βωβό κινηματογράφο

Marlene Dietrich

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/a3/48/c4/a348c497a2b8c2f34f8b52fe9d33598f.jpg>

Πηγή: Gabriele Jatho / Rainer Rother (επιμ.)

City Girls
Frauenbilder im Stummfilm
176 σελίδες, 197 Φωτογραφίες
Hardcover, 21 x 27 cm
Artikelnummer 978-3-86505-177-6
Εκδόθηκε το Φεβρουάριο του 2007

http://www.berzt-fischer.de/images/small_125/citygirls.jpg

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος III

Θέατρο

Θέατρο

- Λαϊκές σκηνές, κρατικά θέατρα, εμπορικό θέατρο
- Εξπρεσιονιστικό θέατρο (Kayser, Toller)
- Πειραματικό-εξπρεσιονιστικό θέατρο (**Erwin Piscator** → χρήση σύνθετων σκηνικών στοιχείων όπως προβολές ταινιών και εικόνων ιμάντες, μεταλλικές κατασκευές και ανελκυστήρες, **Bertolt Brecht** >επικό θέατρο)
- **Max Reinhardt** → καινοτομίες στη σκηνοθεσία
- **Λαϊκό έργο:** Ödon von Horvath, Carl Zuckmayer, Marieluise Fleißer

Brecht, *Die Dreigroschenoper* (Η Όπερα της Πεντάρας)

Η πρεμιέρα δόθηκε στις 31 Αυγούστου 1928 στο θέατρο am Schiffbauerdamm του Βερολίνου. Έντυπη έκδοση: Βιέννη: Universal-Edition A. G. 1928, 80 σελίδες, πρώτη εκτύπωση (Wilpert/Gühning² 12)

© Φωτό Η.-P.Haack

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c8/%281928%29_Brecht_Dreigroschenoper.jpg/407px-%281928%29_Brecht_Dreigroschenoper.jpg

Ο Μακ με το μαχαίρι (από την Όπερα της Πεντάρας)

Όπου πέφτουν καρχαρίες
βγαίνει αίμα στον αφρό
Ο Μακήθ βγαίνει στο Σόχο
μ' άσπρο γάντι καθαρό

Τον Μακήθ αν δεν γνωρίζεις
όψη φάτσα και φωνή
τον γνωρίζεις απ' την κόψη
της λεπίδας τη στενή

Βρίζει τον Μακχήθ η Βέρα
που τον ήθελε πιστό
την εβρήκαν κάποια μέρα
με μια τρύπα στο παλτό

Die Moritat (Ο Μακ με το μαχαίρι) περαιτέρω πληροφορίες

[https://www.youtube.com/watch?v= QXJ3OXW_aOY](https://www.youtube.com/watch?v=QXJ3OXW_aOY)

Ο Bertolt Brecht τραγουδά ο ίδιος τη
μπαλάντα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος IV

Bauhaus

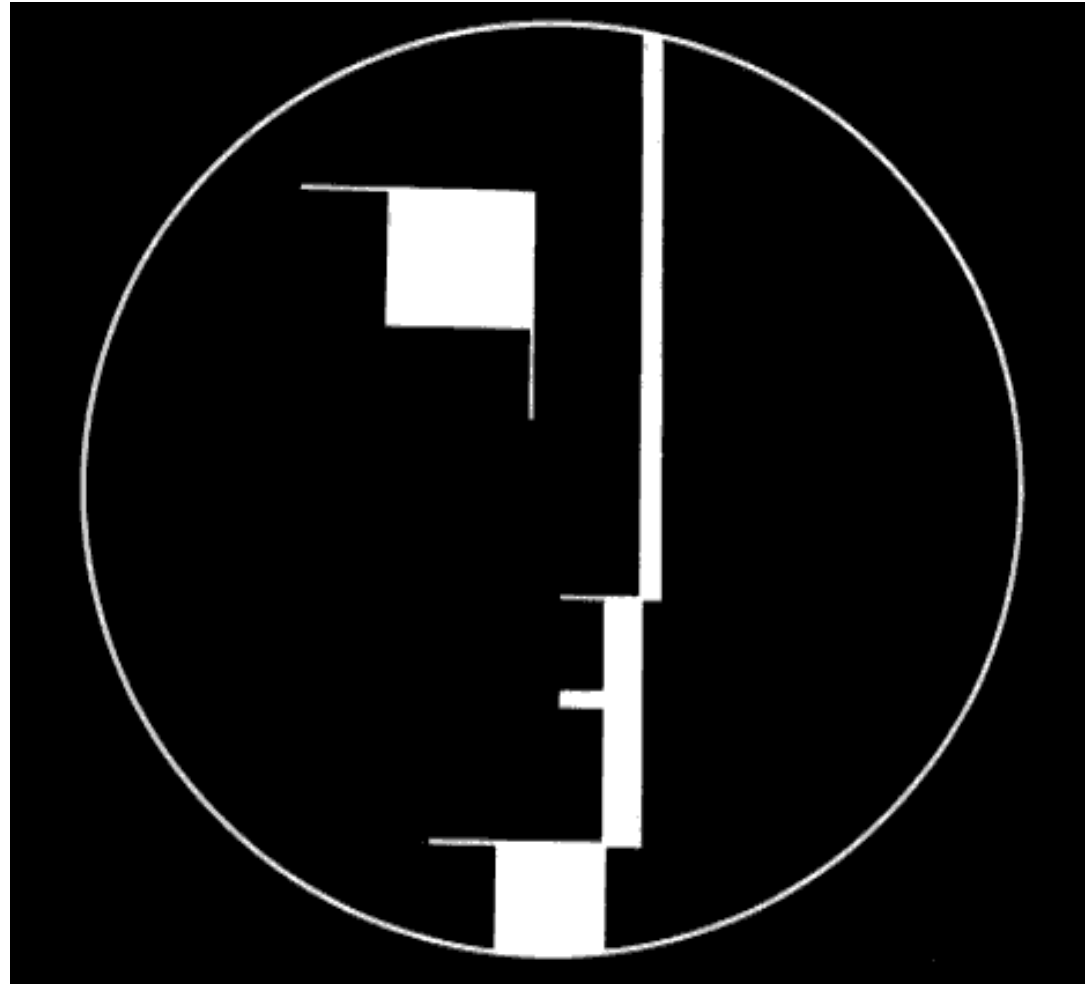
Το Μπάουχαουζ (Σχολή εικαστικών/αρχιτεκτονικής και σχεδίου)

- Πόλεις: Βαϊμάρη (1919-1925), Dessau (1925-1932), Βερολίνο (1932-1933)
- Ιδρυτές: **Walter Gropius**, Henry van de Velde
- Στόχοι: σύνδεση της εικαστικής, εφαρμοσμένης και αναπαραστατικής τέχνης /πειραματική και χειροτεχνική ανάπτυξη μιας νέας εικαστικής γλώσσας, που να ανταποκρίνεται στη βιομηχανική παραγωγή/ „Λαϊκές ανάγκες αντί για ανάγκες πολυτελείας“
- Καθηγητές: μεταξύ άλλων Lyonel Feininger, Johannes Itten, Josef Albers, **Paul Klee**, **Wassily Kandinsky**, Oskar Schlemmer

Bauhaus Logo

- Το λογότυπο του Bauhaus, σχέδιο του Oskar Schlemmer (1922)
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Bauhaus_logo.png

Το κτήριο του Bauhaus στη Dessau

- Σχέδιο του Walter Gropius
- <http://www.wikiartis.com/media/cache/a6/e4/a6e4ac395c1b3491522a7aa9890b9e3c.jpg>

Bauhaus, Le Corbusier

- Το παρεκκλήσι της Notre-Dame-du-Haut de Ronchamp είναι μια προσκυνηματική εκκλησία αφιερωμένη στην Παρθένο Μαρία και βρίσκεται στο γαλλικό χωριό Ronchamp κοντά στο Belfort.

- Φωτό:
beninparis.wordpress.com

- http://terraingallery.org/wp-content/uploads/2015/01/15-Ronchamp-beninparis.wordpress.com_.jpg

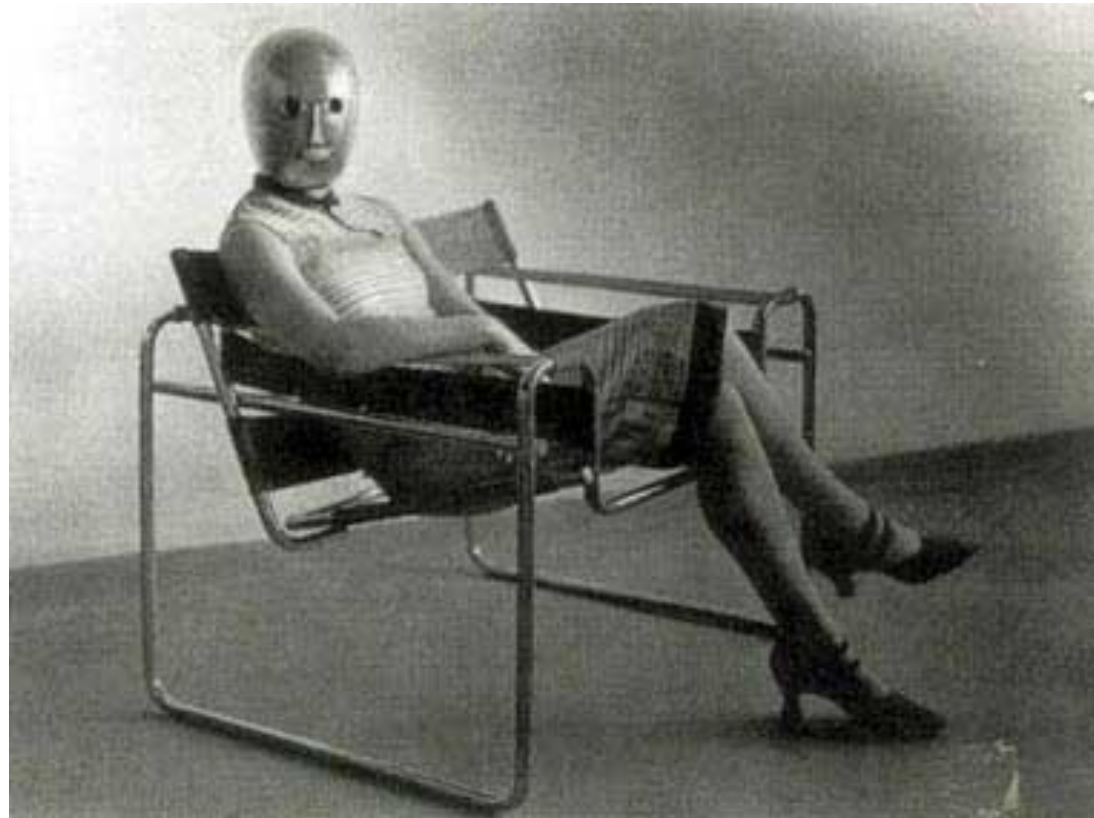

www.innenarchitekten-in-berlin.de

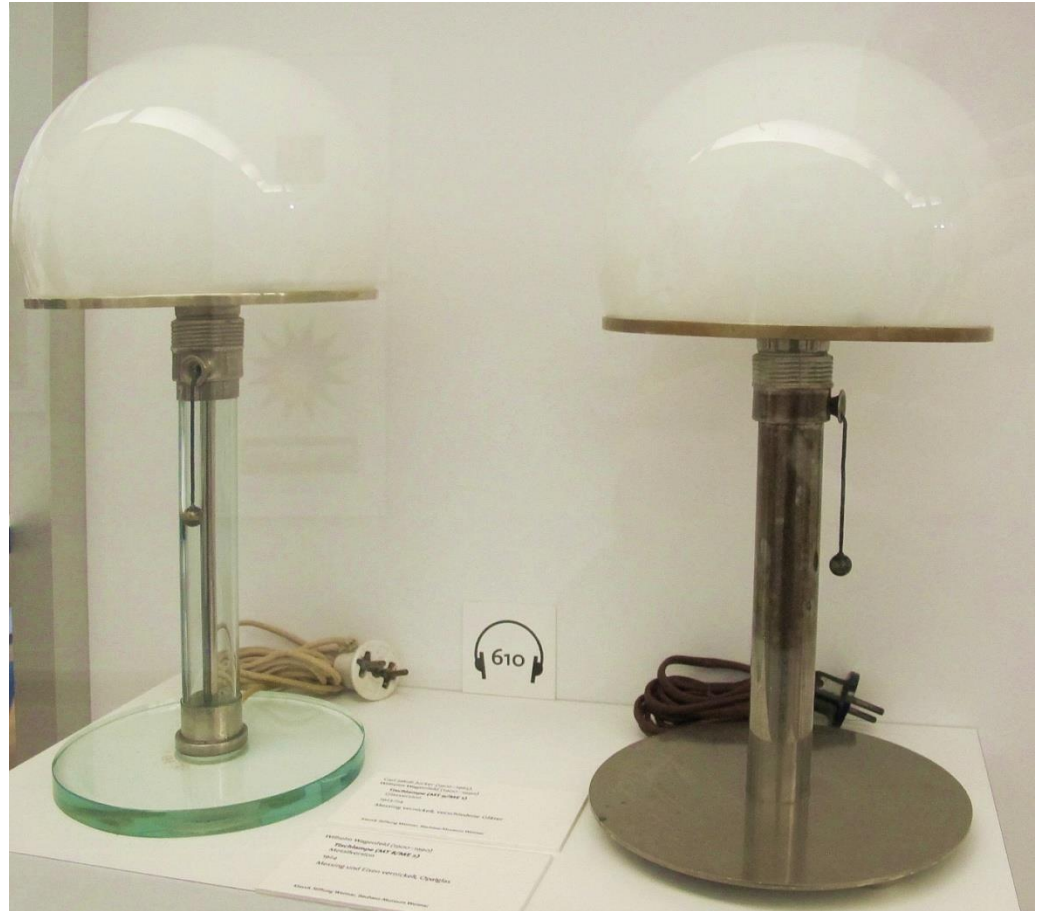
Καρέκλα του Bauhaus

- Γυναίκα κάθεται σε καρέκλα του Marcel Breuer και φορά μάσκα του Schlemmer, 1927
- <http://www.arcspace.com/CropUp/380x285/media/119252/8bauhaus.jpg>

Φωτιστικά του Bauhaus (Wagenfeld-Leuchte, 1924)

- Τα διάσημα φωτιστικά του Wagenfeld
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/73/Tischlampe_di_Carl_Jakob_Jucker %28left%2C 1923-24%29 e di Wilhelm Wagenfeld %28right%2C 1924%29.JPG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/73/Tischlampe_di_Carl_Jakob_Jucker_%28left%2C_1923-24%29_e_di_Wilhelm_Wagenfeld_%28right%2C_1924%29.JPG)

Bauhaus

«Το χτύπημα στο
Μπάουχαουζ»

Iwao Yamawaki, κολάζ,
1932

<http://www.arcspace.com/CropUp/298x380/media/119263/9bauhaus.jpg>

Περαιτέρω
πληροφορίες:

<http://bauhaus-online.de/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος V

Σχολή της Φρανκφούρτης

Σχολή της Φρανκφούρτης-Κριτική Θεωρία

- Ινστιτούτο κοινωνικής έρευνας της Φρανκφούρτης: ιδρύθηκε το 1924 ως ιδιωτική χορηγία από τους Hermann/Felix Weil
- Πρώτος διευθυντής: Carl Grünberg, από το 1931: Max Horkheimer
- 1933 κλείνει από το ναζιστικό καθεστώς, από το 1934 στις ΗΠΑ, σε ένα κτήριο του University of Columbia. Από το 1950 πάλι στη Φρανκφούρτη
- Περιοδικό: *Zeitschrift für Sozialforschung* (από το 1932)

Κυριότερα έργα

- Horkheimer: *Kritik der instrumentellen Vernunft* (1947), *Dialektik der Aufklärung* (1944 μαζί με τον Adorno)
- Adorno: *Prismen* (1955), *Noten zur Literatur* (1958-1974), *Minima Moralia* (1951), *Philosophie der Neuen Musik* (1949), *Negative Dialektik* (1966), *Ästhetische Theorie* (1970), *Dialektik der Aufklärung* (1944 μαζί με τον Horkheimer)
- Marcuse: *Vernunft und Revolution* (1941), *Triebstruktur und Gesellschaft* (1955), *Der eindimensionale Mensch* (1964), *Versuch über die Befreiung* (1969), *Konterrevolution und Revolte* (1974)

Βασικές θέσεις

- Στόχος: „Γνώση της κοινωνικής πορείας στο σύνολό της “
- Διεπιστημονικότητα: «Αυτό που έχει σημασία σήμερα (...) είναι η διοργάνωση ερευνών, στις οποίες φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, οικονομολόγοι, ιστορικοί, ψυχολόγοι θα βρίσκονται σε κατάσταση διαρκούς συνεργασίας“
- Έμφαση σε φαινόμενα του πολιτισμού- την ιδεολογία-την πολιτιστική βιομηχανία
- Αποδοχή των θεμελιωδών μαρξιστικών θεωρημάτων (+ επιρροές από τους Hegel, Kant, Nietzsche, Freud)
- Ριζική κριτική του φασισμού
- Κεντρικές έννοιες: πραγματοποίηση (Verdinglichung), Αρνητικότητα (Negativität), ευτυχία, καθολική τύφλωσή (allgemeiner Verblendungszusammenhang)

Σχέση με τη μαρξιστική ορθοδοξία

- Θεμελιώδεις προϋποθέσεις της μαρξιστικής διδασκαλίας (οικονομία, ταξική κοινωνία)
ωστόσο:
- Ευρύτερη σύλληψη της σχέσης βάσης-εποικοδομήματος
- Απόρριψη της θέσης περί «Τέλους της ιστορίας»
- Διαφορετική εκτίμηση για το ρόλο του προλεταριάτου

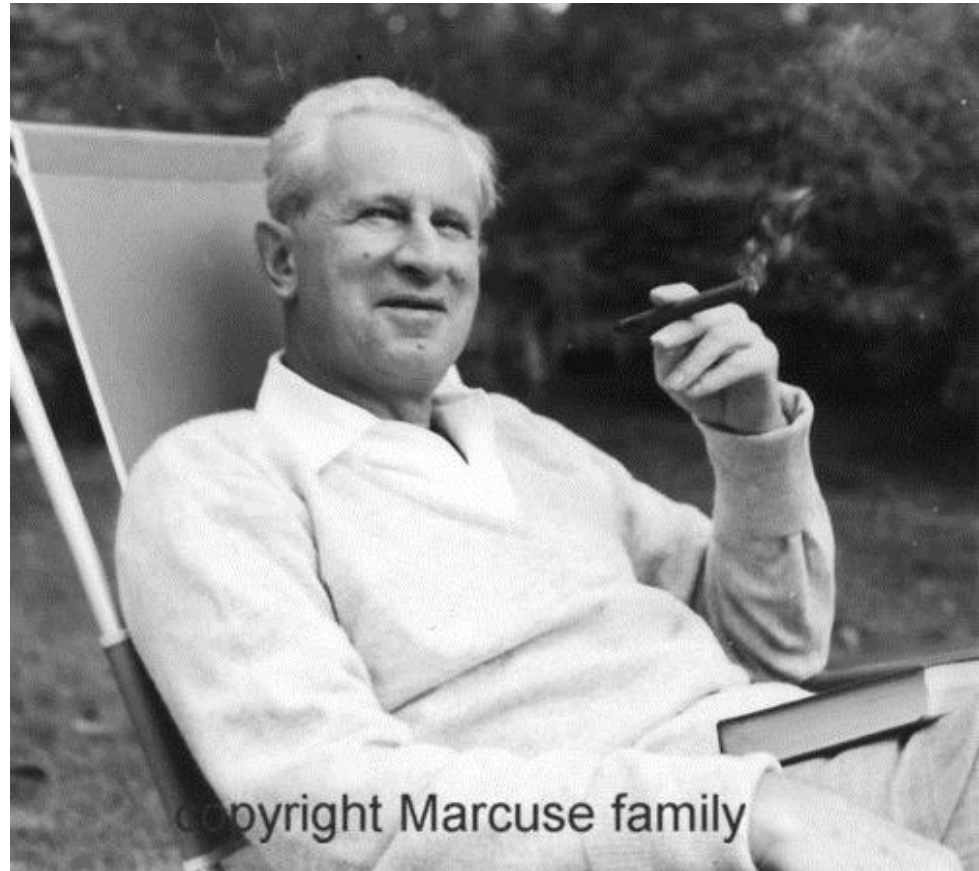
Horkheimer (1895-1973) - Adorno (1903-1969)

- Μπροστά αριστερά: Horkheimer
Μπροστά δεξιά: Adorno
Πίσω δεξιά με το χέρι στα μαλλιά: Habermas
- Χαϊδελβέργη, Απρίλιος 1964
- Φωτό: Jeremy J. Shapiro
- Jeremy J. Shapiro. Original uploader was Jjshapiro at en.Wikipedia
- CC-BY-SA-3.0; Released under the [GNU Free Documentation License](#)
- <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c3/AdornoHorkheimerHabermasbyJeremyJShapiro2.png/800px-AdornoHorkheimerHabermasbyJeremyJShapiro2.png>

Herbert Marcuse (1898-1979)

- Ο Herbert Marcuse στο Newton Μασαχουσέτης το 1955
- Copyright holder: Marcuse family, represented by Harold Marcuse - <http://www.marcuse.org/herbert/booksabout.htm>
- [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/69/Herbert_Marcuse_in_Newton%2C_Massachusetts_1955.jpeg

Walter Benjamin

- Walter Benjamin
1928
- Akademie der Künste,
Berlin - Walter
Benjamin Archiv
- Photo d'identité
sans auteur, **1928**
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cc/Walter_Benjamin_vers_1928.jpg/496px-Walter_Benjamin_vers_1928.jpg

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος VI

Λογοτεχνία

Λογοτεχνία Ι

- «Κλασικός μοντερνισμός»: Thomas Mann (*Der Zauberberg-To μαγικό βουνό*), Robert Musil (*Der Mann ohne Eigenschaften-O άνθρωπος χωρίς ιδιότητες*), Hermann Broch (*Die Schlafwandler-Oι υπνοβάτες*), Alfred Döblin (*Berlin Alexanderplatz*), Hermann Hesse (*Siddharta, Der Steppenwolf-O λύκος της στέπας*)
- «Ερμητικός μοντερνισμός»: Franz Kafka (*Der Prozess-H Δίκη, Das Schloß-O Πύργος*)
- «Νέα Αντικειμενικότητα»: Erich Kästner (*Fabian*), Hans Fallada (*Kleiner Mann-was nun?*), Irmgard Keun (*Das kunstseidene Mädchen*), Egon Erwin Kisch (*Der rasende Reporter*) κ.ά.
- Παιδική και νεανική λογοτεχνία: Wolf Durian (*Kai aus der Kiste*), Carl Dantz (*Peter Stoll*), Alex Wedding (*Ede und Unku*), Hermynia zur Mühlen (*Was Peterchens Freunde Erzählen*), Wilhelm Speyer (*Der Kampf der Tertia*), Erich Kästner (*Emil und die Detektive, Pünktchen und Anton, Das fliegende Klassenzimmer*) κ.ά.

Λογοτεχνία II

«Προλεταριακή- επαναστατική λογοτεχνία»: Klaus Neukrantz (*Barrikaden am Wedding*), Karl Grünberg (*Brennende Ruhr*), Hans Marchwitza (*Sturm auf Essen*) κ.ά.

«Λαϊκή-εθνικιστική λογοτεχνία» (μυθιστορήματα με θέμα τα παραστρατιωτικά τάγματα /αποικιακά μυθιστορήματα κλπ..): Hans Grimm (*Volk ohne Raum*), Joseph Goebbels (*Michael*), Arnolt Bronnen (*O.S*), Will Vesper (*Das harte Geschlecht*) κ.ά.

Ποίηση: Erich Kästner, Kurt Tucholsky, Bertolt Brecht («χρηστική ποίηση»), Rainer Maria Rilke (*Duineser Elegien*), Stephan George (*Das neue Reich*), Johannes Becher, Gottfried Benn, Walter Hasenclever, Else Laske-Schüler (εξπρεσιονισμός), Johannes Becher, Erich Weinert (πολιτική ποίηση) κ.ά.

Νέα Αντικειμενικότητα

Η Νέα Αντικειμενικότητα ήταν μια δεσπόζουσα καλλιτεχνική τάση στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1920, η οποία, επηρεασμένη από τη μαζική κουλτούρα και τα νέα τεχνολογικά Μέσα του κινηματογράφου και του ραδιοφώνου, προσπαθούσε να αποδώσει τη σύγχρονη αίσθηση ζωής των ανθρώπων, τη νηφάλια προσπάθειά τους για αντιμετώπιση της καθημερινότητας. Η έννοια προέρχεται από μια έκθεση μοντέρνας ζωγραφικής που διοργανώθηκε στο Mannheim το 1925. Καλλιτέχνες όπως οι Max Beckmann, George Grosz, Otto Dix και άλλοι παρουσίασαν εκεί πίνακες μιας νέας κατεύθυνσης: αναπαραστατική ζωγραφική με καθημερινά θέματα (συχνά νεκρές φύσεις και πορτρέτα). Σηματοδοτήθηκε έτσι μια απομάκρυνση από τον εξπρεσιονισμό με τους ονειρικούς και φανταστικούς κόσμους, τις παραμορφωμένες εικόνες και τα μη ρεαλιστικά χρώματα. Καθώς μεταξύ των διαφόρων τομέων της τέχνης υπάρχουν δομικές αντιστοιχίες— κοινές μορφές πρόσληψης και έκφρασης —, η Νέα Αντικειμενικότητα κατέστη σύντομα μια έννοια που δείχνει μια συγκεκριμένη, αποστασιοποιημένη, καλλιτεχνική επεξεργασία της «απτής πραγματικότητας», η οποία δίνει προβάδισμα στο περιεχόμενο έναντι της μορφής και στην απλότητα έναντι των διακοσμητικών στοιχείων.

Πηγή: <http://www.bpb.de/izpb/55964/zwischen-festigung-und-gefaehrdung-1924-1929?p=5>

Thomas Mann (βραβείο Νομπέλ 1929)

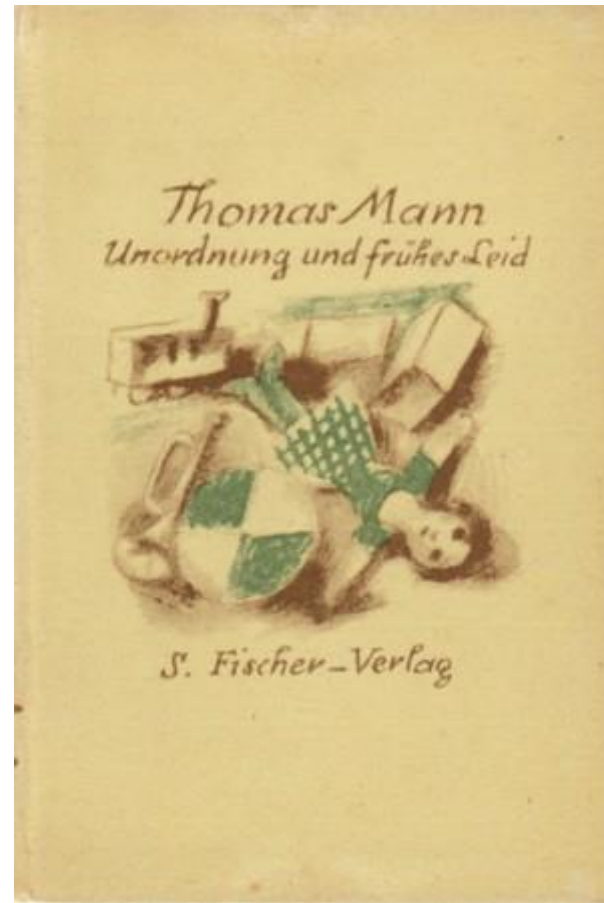
- **Thomas Mann στο ξενοδοχείο Adlon, 1929**
- Bundesarchiv, Bild 183-H28795 / CC-BY-SA 3.0
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Bundesarchiv_Bild_183-H28795%2C_Berlin%2C_Thomas_Mann.jpg

Bundesarchiv, Bild 183-H28795
Foto: o. Ang. | 1929

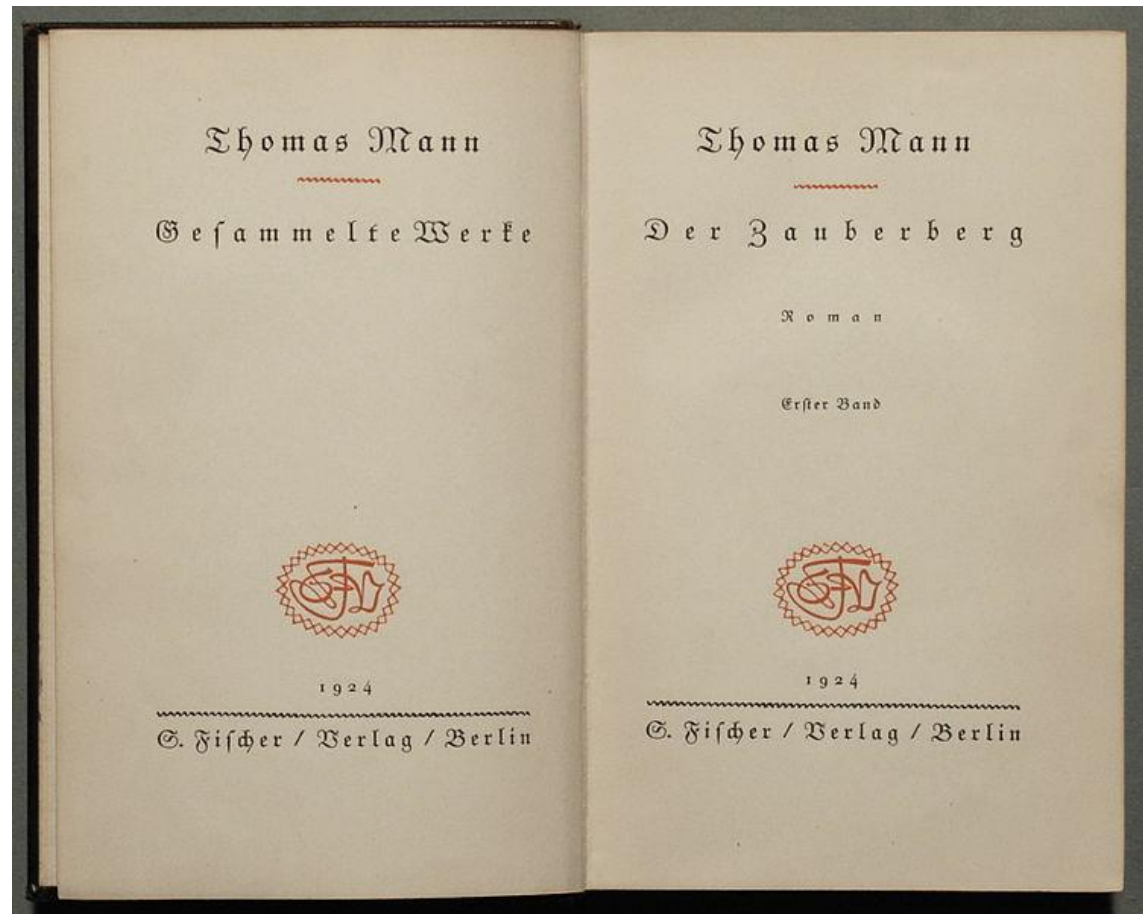
Thomas Mann – *Unordnung und frühes Leid*

- Mann, Thomas, *Unordnung und frühes Leid*. Bln., S.Fischer, (1926)
- <http://img.zvab.com/member/69198a/66716111.jpg>

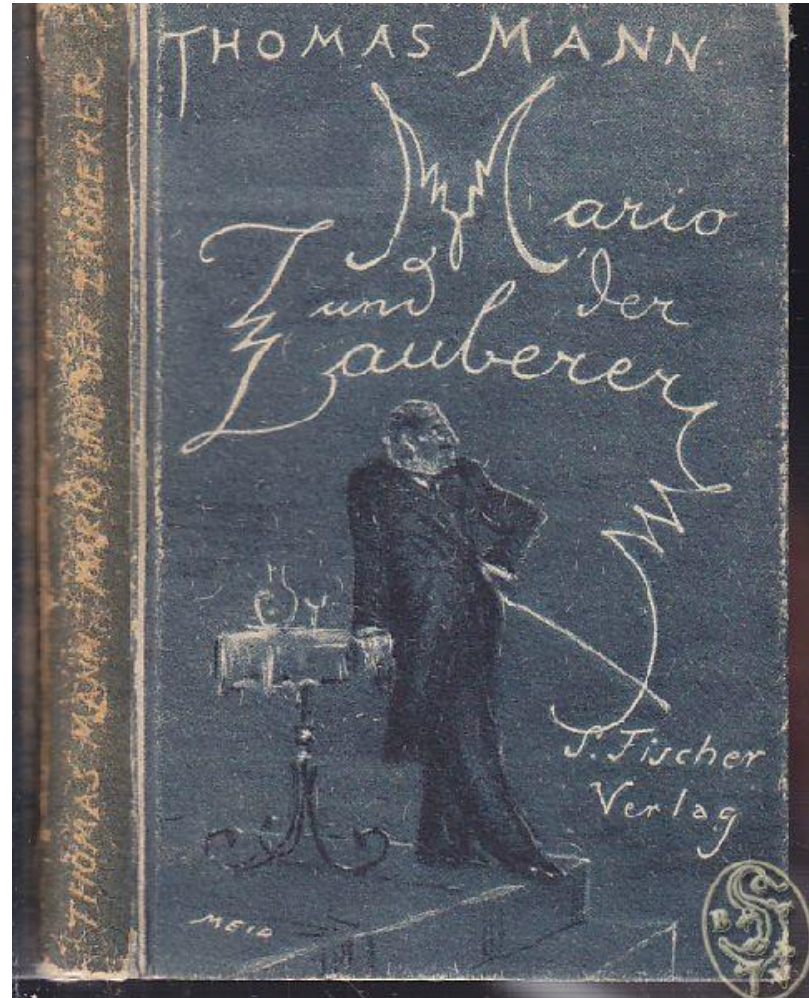
Thomas Mann – *Der Zauberberg* (Το μαγικό βουνό)

- Thomas Mann: *Der Zauberberg*. Roman. Berlin: S. Fischer 1924, 2 Bände. Σελίδα τίτλου της πρώτης έκδοσης
- © Φωτό H.-P.Haack
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/dd/1924_Der_Zauberberg_%281%29.jpg/746px-1924_Der_Zauberberg_%281%29.jpg

Thomas Mann – *Mario und der Zauberer* (Ο Μάριο και ο μάγος)

- *Mario und der Zauberer* – *Ein tragisches Reiseerlebnis* είναι μια νουβέλα του Thomas Mann που εκδόθηκε το 1930 και που σύμφωνα με την κρατούσα ερμηνεία- «προφητεύει» αλληγορικά την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία (ενώ εκτυλίσσεται στην Ιταλία) μέσω της γκροτέσκας μορφής του υπνωτιστή Cavaliere Cipolla.
- <http://img.zvab.com/member/a1010b/60840586.jpg>
- Bln., Fischer (1930).
- kl.-8°. 142 (2) S. Mit 13 Textillustr. u. Einbandill. v. Hans Meid. OPbd. m. illustr. Vorderdeckel u. Vorsatz. Kanten berieb. EA.

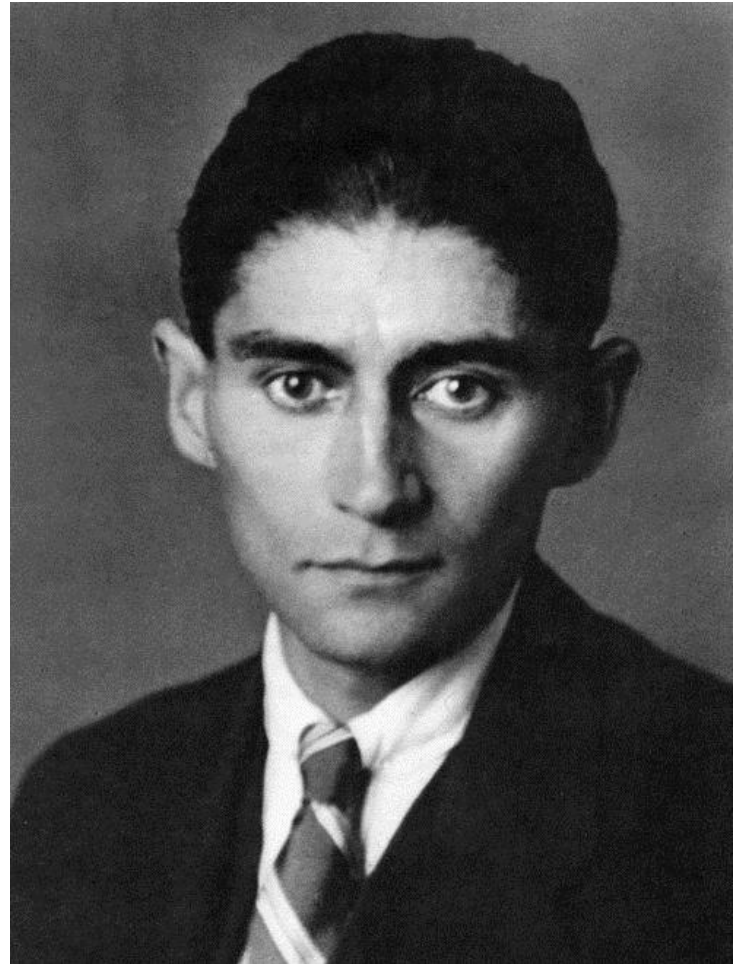
Hermann Hesse – *Der Steppenwolf* (Ο λύκος της στέπας)

- Hesse, Hermann:
Der Steppenwolf.
Βερολίνο: S. Fischer
1927, 289 σελίδες.
Πρώτη έκδοση
(Wilpert/Gühning²
155)
- © Φωτό Η.-P.Haack
(Η.-P.Haack)
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/93/Hermann_Hesse_Der_Steppenwolf_1927.jpg

Franz Kafka

- Kafka (1923)
- https://de.wikipedia.org/wiki/Franz_Kafka#/media/File:Kafka.jpg

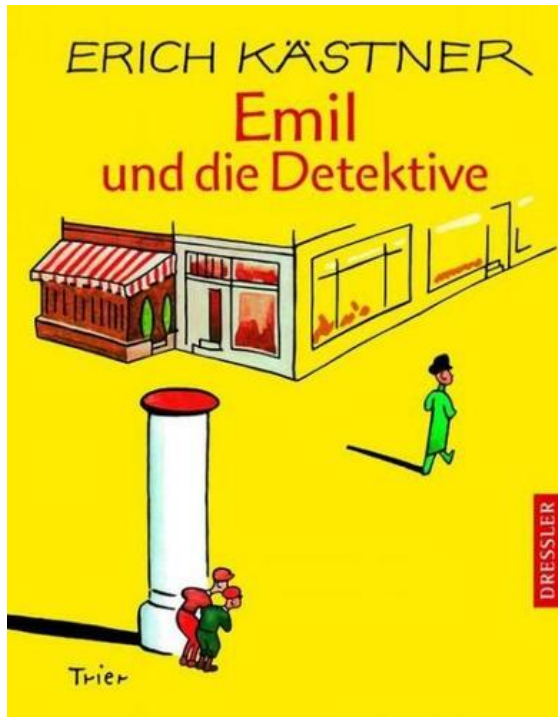

Wolf Durian – *Kai aus der Kiste*

- *Kai aus der Kiste*.
Schneider,
Berlin/Leipzig/Wien
1927
- <http://www.detlef-heinsohn.de/jungen-durian.JPG>

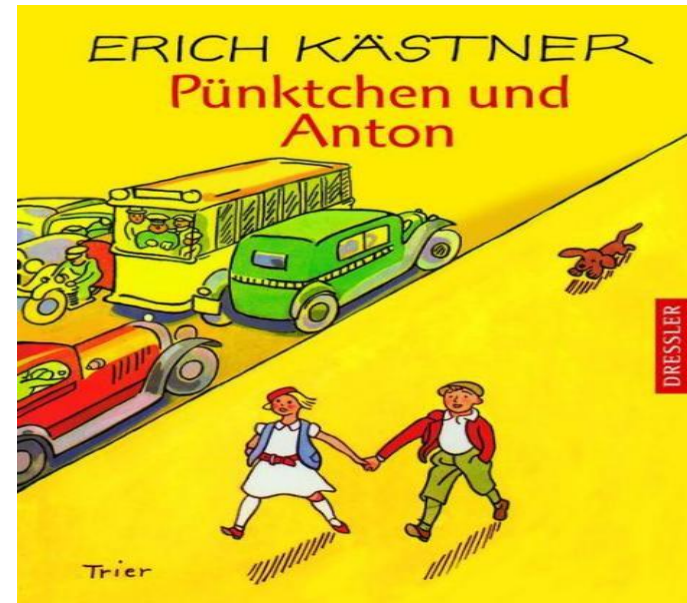

Erich Kästner

Emil und die Detektive (Ο Αιμίλιος και οι ντετέκτιβ) είναι ένα διάσημο παιδικό αστυνομικό μυθιστόρημα του Erich Kästner που εκδόθηκε το 1929.

http://moly.hu/system/covers/big/covers_124958.jpg?1395388215

Pünktchen und Anton (Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα) είναι ένα παιδικό μυθιστόρημα του Erich Kästner, που εκδόθηκε το 1931.

Dressler Verlag GmbH, Hamburg

Atrium Verlag AG, Zürich

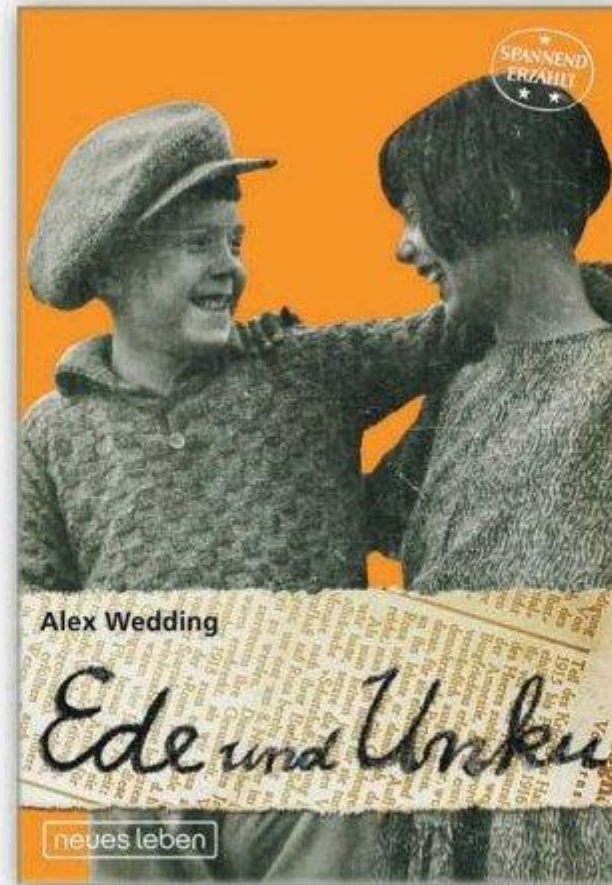
© Atrium Verlag AG, Zürich 1935

Covergestaltung: Buchholz/Hinsch/Hensinger

http://download.e-bookshelf.de/download/0003/8288/61/L-X-0003828861-0002230412.XHTML/images/U1_978-3-86272-428-4.jpg

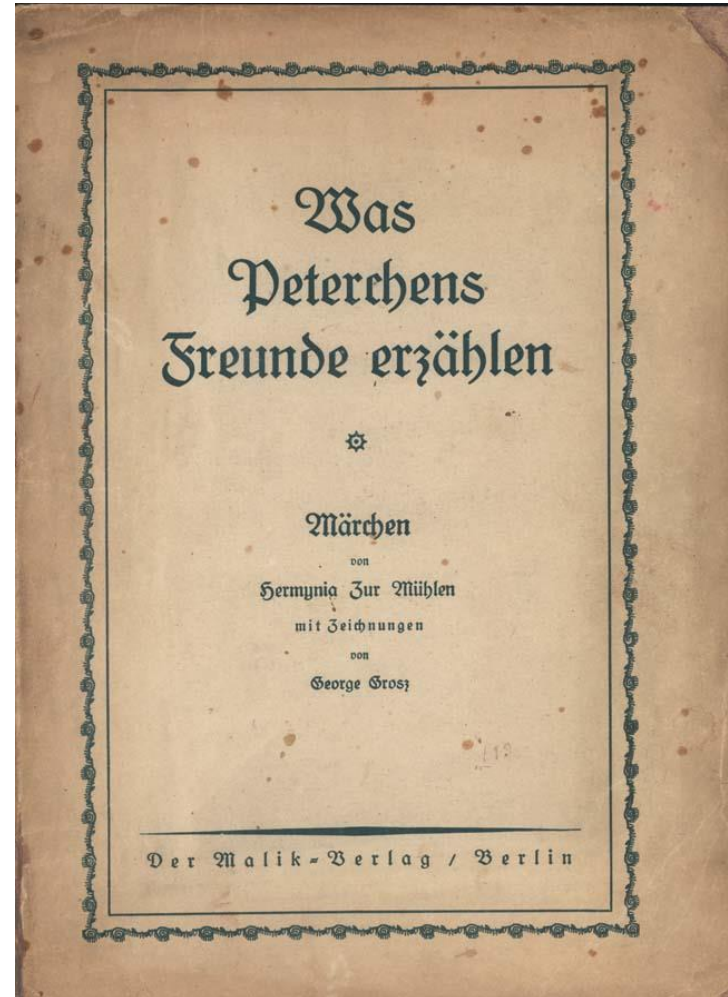
Alex Wedding – *Ede und Unku*

- *Ede und Unku* είναι ένα νεανικό μυθιστόρημα της γερμανίδας συγγραφέως Grete Weiskopf (Ψευδώνυμο Alex Wedding). Η πρώτη έκδοση κυκλοφόρησε το 1931 από τον κομμουνιστικό εκδοτικό οίκο του Βερολίνου Malik.
- <http://ecx.images-amazon.com/images/I/51NYWR5R8GL. SS500 .jpg>

Was Peterchens Freunde erzählen

- *Was Peterchens Freunde erzählen* (Τι διηγούνται οι φίλοι του μικρού Πέτρου), παραμύθι της Hermynia zur Mühlen με σχέδια του George Grosz, επίσης από τον κομμουνιστικό εκδοτικό οίκο του Βερολίνου Malik.
- <http://sdrc.lib.uiowa.edu/dada/Peterchens%20Freunde/images/00cover.jpg>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μέρος VII

Επιστήμη-Τεχνολογία-Διανόηση

Επιστήμη-Τεχνολογία-Διανόηση

- Φυσική: Albert Einstein, Werner Heisenberg, Max Planck
- Θεωρητικά έργα: λαϊκά-εθνικιστικά → Oswald Spengler (*Der Untergang des Abendlandes*), Alfred Rosenberg (*Der Mythos des 20. Jahrhunderts*); αριστερότροπα-μαρξιστικά → Georg Lukacs (*Theorie des Romans, Geschichte und Klassenbewußtsein*), Ernst Bloch (*Geist der Utopie*), Σχολή της Φρανκφούρτης.
- Φιλοσοφία → Martin Heidegger (*Sein und Zeit*).
- Ψυχανάλυση → Sigmund Freud (*Das Unheimliche, Jenseits des Lustprinzips, Das Unbehagen in der Kultur κ.ά.*).
- Σεξολογία → Magnus Hirschfeld (*Geschlechtskunde, Die Sittengeschichte des Weltkrieges u.a.*).

Ακρόαση ραδιοφώνου 1924

- Ακρόαση ραδιοφώνου 1924
- Splanemann/ιδιωτικό αρχείο
- <http://www.gegenblende.de/++c0++bd5ec29a-47b4-11e3-8435-52540066f352/scaled/size/200>

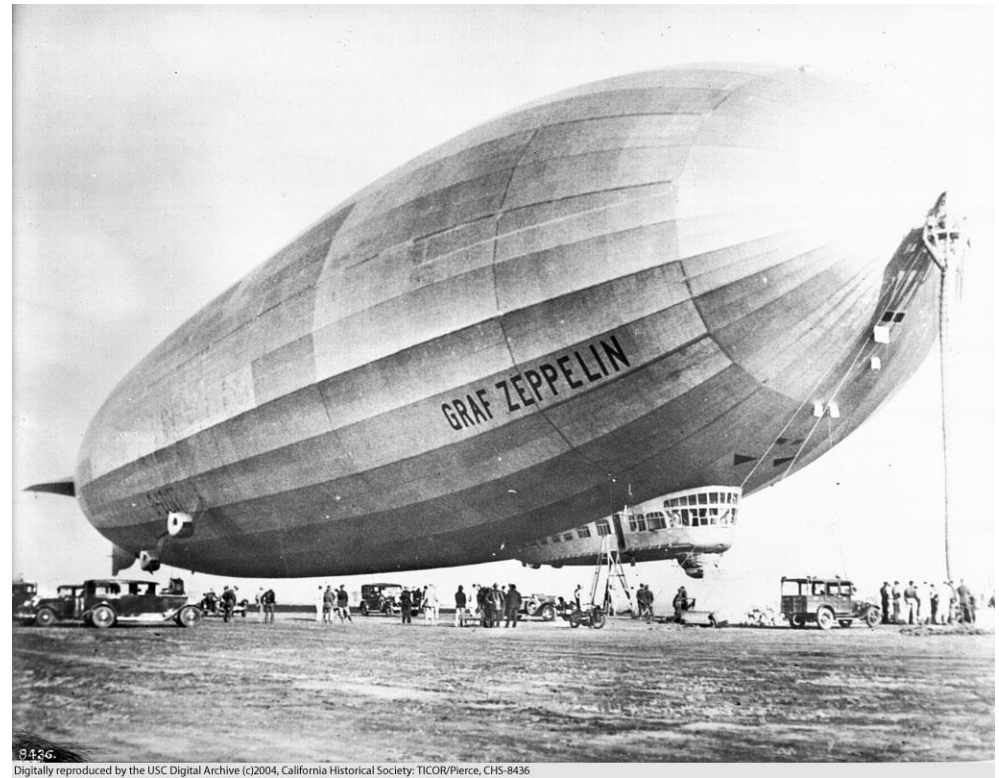
Οικογενειακή εκδρομή

- Οικογενειακή εκδρομή 1926 (zeitklicks.de)
- © Harald Hubler
- <http://www.zeitklicks.de/typo3temp/pics/4d8ecbd103.jpg>

Graf Zeppelin

- Το αερόπλοιο LZ 127 Graf Zeppelin τέθηκε σε λειτουργία στις 18 Σεπτεμβρίου 1928 μετά από 21 μήνες κατασκευής.
- Photo credit: USC, California Historical Society
- <http://welweb.org/TheNandNow/images/Graf-Zeppelin-sm.jpg>

8436
Digitally reproduced by the USC Digital Archive (c)2004, California Historical Society. TICOR/Pierce, CHS-8436

Georg Grosz, Republican Automaton

- George Grosz, Republikanische Automaten (Republican Automaton- Αυτόματα της Δημοκρατίας) (1920)
- <http://www.moma.org/collection/works/34169>

Πολιτισμός II

Erich Kästner, Die Entwicklung der Menschheit (Η εξέλιξη της ανθρωπότητας) (1932)

Einst haben die Kerls auf den Bäumen gehockt,
behaart und mit böser Visage.
Dann hat man sie aus dem Urwald gelockt
und die Welt asphaltiert und aufgestockt,
bis zur dreißigsten Etage.

Da saßen sie nun, den Flöhen entflohn,
in zentralgeheizten Räumen.
Da sitzen sie nun am Telefon.
Und es herrscht noch genau derselbe Ton
wie seinerzeit auf den Bäumen.

[...]

So haben sie mit dem Kopf und dem Mund
Den Fortschritt der Menschheit geschaffen.
Doch davon mal abgesehen und
bei Lichte betrachtet sind sie im Grund
noch immer die alten Affen

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βιβλιογραφικές αναφορές

Βιβλιογραφικές αναφορές - Links

- <http://bauhaus-online.de/>
- <https://www.youtube.com/watch?v= QXJ30XWaOY>
- <http://www.bpb.de/izpb/55944/weimarer-republik>
- <http://www.bpb.de/izpb/55958/kampf-um-die-republik-1919-1923>
- <http://www.bpb.de/izpb/55964/zwischen-festigung-und-gefaehrdung-1924-1929>
- <http://www.bpb.de/izpb/55973/zerstoerung-der-demokratie-1930-1933>

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Clemens Albrecht, Günter C. Behrmann u.a., *Die intellektuelle Gründung der Bundesrepublik. Eine Wirkungsgeschichte der Frankfurter Schule*, Campus, Frankfurt a. M./New York 1999.
- Wolfgang Beutin u.a., *Deutsche Literaturgeschichte*, Metzler, Stuttgart 1984.
- Bundeszentrale für politische Bildung, unter <http://www.bpb.de/izpb/55944/weimarer-republik>
- Wolfgang Jacobsen, Anton Kaes, Hans Helmut Prinzler, Filmmuseum Berlin-Deutsche Kinemathek, *Geschichte des deutschen Films*, Metzler 2004
- Franz Kafka, „In der Strafkolonie“, in ders. *Das Urteil*, Fischer, Frankfurt am Main und Hamburg 1964, S. 98-126 (auch unter <http://gutenberg.spiegel.de/buch/in-der-straftkolonie-156/1>)
- Erich Kästner, *Emil und die Detektive: Ein Roman für Kinder* (Illustrationen von Walter Trier), Dressler, Hamburg 2010, (Erstausgabe 1929)
- Erich Kästner, „Die Entwicklung der Menschheit“, in ders. *Gesang zwischen den Stühlen*, dtv 1989 (Erstausgabe 1932)
- Helga Karrenbrock, *Märchenkinder- Zeitgenossen: Untersuchungen zur Kinderliteratur der Weimarer Republik*, M. und P. Verlag für Wissenschaft und Forschung, Stuttgart 1995.
- Guido Knopp, *Die Deutschen im 20. Jahrhundert. Vom Ersten Weltkrieg bis zum Fall der Mauer*, München 2008

Βιβλιογραφικές αναφορές 2

- Siegfried Kracauer, *Von Caligari zu Hitler : eine psychologische Geschichte des deutschen Films*, Suhrkamp 1979
- Walter Laqueur, *Weimar: A Cultural History 1918-1933*, Putnam 1974
- Ingo Leiss, *Weimarer Republik 1918-1933*, dtv (Deutsche Literaturgeschichte Bd. 9), München 2007.
- Klaus Mann, Die „Jazz-Infektion“. In: C. Studt (Hrsg.): *Die Deutschen im 20. Jahrhundert*, München, 1999: 107
- Thomas Mann, „Unordnung und frühes Leid“, in ders. *Unordnung und frühes Leid und andere Erzählungen*, Frankfurt am Main, Fischer 2002, S. 141-179.
- Lebendiges Museum Online (Haus der Geschichte der BRD/Deutsches Historisches Museum/Das Bundesarchiv) unter <https://www.dhm.de/lemo/kapitel/weimarer-republik/>
- Helmut Müller: *Deutsche Geschichte in Schlaglichtern*, Mannheim 1990
- C. Parry: *Menschen, Werke, Epochen*, Ismaning 1997
- H. Schulze: *Kleine Deutsche Geschichte*, München 1996
- C. Studt (Hrsg.), *Die Deutschen im 20. Jahrhundert*, München 1999

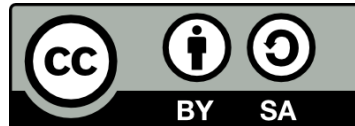
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Prof. Dr. Eleni Georgoroulou. Prof. Dr. Ioannis Pagkalos. «**Πολιτισμός II. Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης**». Έκδοση: **1.0**. Θεσσαλονίκη **2015**. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: **σύνδεσμο μαθήματος**.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

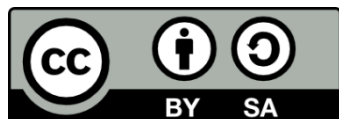
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Anastasios Kotzakotzidis>
Θεσσαλονίκη, <4/9/2015>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

